

อุบัติการณ์ของโรคทางจิตเวช และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ระหว่างช่วงที่มีสถานการณ์โควิด-19 และไม่มีสถานการณ์โควิด -19 ในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต

งษ์ไท เอียร์สุคนธ์, พ.บ.

กลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติด โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต

(วันรับบทความ : 30 กันยายน 2566, วันแก้ไขบทความ : 30 พฤศจิกายน 2566, วันตอบรับบทความ : 1 ธันวาคม 2566)

บทคัดย่อ

บทนำ : ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าอุบัติการณ์ประชากรที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับโรคทางจิตเวชมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ติดเชื้อ จึงได้ทำการศึกษาโดยมี

วัตถุประสงค์ : 1) เพื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของผู้ป่วยโรคทางจิตเวชที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงที่มีและไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และ 2) เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคทางจิตเวชของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงที่มีและไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

วัสดุและวิธีการศึกษา : เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบย้อนหลัง (Retrospective cohort study) โดยเก็บข้อมูลอุบัติการณ์ของผู้ป่วยโรคจิตเวชใน 4 กลุ่มโรคทางจิตเวช คือ โรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) โรควิตกกังวล (Anxiety disorders) โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) โรคจิต (Psychotic disorders) เข้ารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงระยะเวลาที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 (ปีพ.ศ. 2563 – 2564) เปรียบเทียบกับผู้ป่วยโรคจิตเวชในช่วงไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 (ปีพ.ศ. 2561- 2562) จำนวน 2,877 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทบทวนเวชระเบียนของผู้ป่วย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Chi-square test เปรียบเทียบข้อมูลที่ค่า $p\text{-value} < 0.05$

ผลการศึกษา อุบัติการณ์โรคทางจิตเวชโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ระหว่างช่วงที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 และไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ < 0.001 โดยช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 จำนวนผู้ป่วยโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) และ การใช้สารเสพติด (Substance use disorders) เพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคทางจิตเวชของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ ด้านสถานภาพสมรส ด้านที่อยู่อาศัย และ อาชีพอิสระ

สรุป กลุ่มโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) และโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) เป็นกลุ่มโรคที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด -19 รวมไปถึงปัจจัยเกี่ยวข้องที่ส่งเสริมให้ตัวโรคเป็นมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สถานภาพสมรส อาชีพอิสระ ผู้ป่วยที่อาศัยในเขตเมือง อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาที่ใหญ่และมีปริมาณผู้ป่วยมากขึ้นสำหรับงานวิจัยในอนาคตเพื่อความแม่นยำที่มากขึ้น

คำสำคัญ : อุบัติการณ์โรคทางจิตเวช ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ช่วงโควิด-19

Incidence of Psychiatric Disorders and Associated Factor Among Patients During Covid-19 and Non Covid-19 in Vachira Phuket Hospital

Thongtai Theansukont, M.D.

Department of Mental Health and Substance Abuse, Vachira Phuket Hospital

Abstract

Background: psychiatric disorders has a high incidence during pandemic covid-19 period and the number of psychiatric disorders patients significant greater than covid-19 infection patients

Objective: 1. To compare the Incidence of psychiatric disorders among patients during covid-19 period (2020-2021) and non covid-19 period (2018-2019) at Vachira phuket hospital

2. To find associated factor and Incidence of psychiatric disorders among patients during covid-19 and non covid-19 at Vachira phuket hospital

Materials and Methods: A retrospective cohort study to categorized 4 groups of psychiatric disorders patients such as 1. Mood disorders 2. Anxiety disorders 3. Substance use disorders 4. Psychotic disorders. The incidence of psychiatric disorders 2,877 patients were treated outpatient during covid-19 period (2020-2021) compare with non covid-19 period (2018-2019) at Vachiraphuket hospital. The data was collected from medical record and analyzed by chi-square test P-value < 0.05

Results: The incidence number of psychiatric disorders during covid-19 period (2020-2021) compare with non covid-19 period (2018-2019) at Vachiraphuket hospital. There is significantly difference ($p < 0.001$). During covid-19 period (2020-2021) mood disorders and substance use disorders patients have significant greater than non covid-19 period (2018-2019) For association factor married factor, lives in urban area, freelance job have associated with The incidence number of psychiatric disorders during covid-19 period (2020-2021)

Conclusion: mood disorders and substance use disorders patients have significant greater during covid-19 period (2020-2021) at Vachiraphuket hospital include association factor such as married factor, lives in urban area, freelance job, However comprehensive studies in Larger groups should be done in the future

keywords: Incidence of psychiatric disorders, Associated factor, Covid-19 period

บทนำ

มีการศึกษาพบว่าปัญหาสุขภาพจิตของประชากรในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีตัวเลขที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ติดเชื้อ⁽¹⁾ โดยในประเทศบราซิล⁽²⁾ พบว่า ช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จำนวนคนที่มีปัญหาสุขภาพจิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าจำนวนผู้ติดเชื้อ นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาสุขภาพจิตที่พบมีส่วนเกี่ยวข้องกับโรคทางจิตเวช เช่น โรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders), โรควิตกกังวล (Anxiety disorders) โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) และโรคจิต (Psychotic disorders) ในประเทศจีน⁽³⁾ พบว่าจำนวนประชากรที่มีปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จะมีอัตราส่วนของโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 51.3 และโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) ร้อยละ 41.2 รองลงมาตามลำดับ นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา⁽⁴⁾ พบว่าในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 นอกจากโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) และโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) แล้ว โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) และโรคจิต (Psychotic disorders) ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยพบเป็นอัตราส่วนร้อยละ 12.8 ทั้งสองกลุ่มอาการ อีกทั้งได้มีการศึกษาพบว่าปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยทางด้านอายุ เพศ สถานภาพ อาชีพ และที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาของ Hossain MM และคณะ^(5,6) ซึ่งเก็บข้อมูลในประเทศจีน เรื่องความเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังกล่าวต่อปัญหาสุขภาพจิต

ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า กลุ่มคนที่อายุน้อยกว่า 40 ปี, เพศหญิง, สถานภาพสมรส, ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสุขภาพ, มีที่อยู่อาศัยในเขตเมือง จะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสุขภาพจิต

อีกหนึ่งการศึกษาของ Gonzalez-Sanguino C และคณะ⁽⁷⁾ ซึ่งเก็บข้อมูลในประเทศสเปน พบว่า กลุ่มคนในช่วงอายุ 18-39 ปี, เพศหญิง, สถานภาพโสดหรืออยู่คนเดียว, ตกงาน ไม่ประกอบอาชีพ จะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสุขภาพจิต

จากบทความวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยทางด้านอายุ เพศ สถานภาพ อาชีพ และ ที่อยู่อาศัย ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์โควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามบทความข้างต้น และ ปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์โควิด-19 จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และมีความจำเป็นที่จะต้องนำไปศึกษาต่อ

ในประเทศไทย⁽⁸⁾ พบว่าช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จำนวนประชากรที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยโรคทางจิตเวชที่พบสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มตามบทความข้างต้น ในส่วนประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยทางด้านอายุ เพศ สถานภาพ อาชีพ และ ที่อยู่อาศัยจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย ในประเทศไทยยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวกับอุบัติการณ์ของโรคทางจิตเวช ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอุบัติการณ์ของโรคทางจิตเวชที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตในช่วงสถานการณ์การ

ระบาดของโรคโควิด-19 และช่วงเวลาที่ยังไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 รวมทั้งวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของโรคทางจิตเวช เช่น ปัจจัยทางด้านอายุ ปัจจัยทางด้านเพศ ปัจจัยทางด้านสถานภาพ ปัจจัยทางด้านอาชีพ ปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัย ทั้งช่วงเวลาที่ไม่มีและไม่มีสถานการณ์โควิด-19 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถดูแลป้องกันปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อปัญหาสุขภาพจิตต่อไปได้ ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบอุบัติการณ์ของผู้ป่วยโรคทางจิตเวชที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงที่มีและไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคทางจิตเวชของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงที่มีและไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

วัสดุและวิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบ Retrospective cohort study โดยเก็บข้อมูลหลังจากได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต หนังสือรับรองเลขที่ VPH REC 024/2022 รหัสโครงการ COA No.020B2022 เก็บข้อมูลผู้ป่วยโรคจิตเวชที่เข้ามารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ในช่วงระยะเวลาที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2564 เปรียบเทียบกับอุบัติการณ์ของผู้ป่วยโรคจิตเวชในช่วงไม่มีสถานการณ์การระบาด

ของโรคโควิด-19 ปี พ.ศ.2561- พ.ศ. 2562 วิธีการเก็บข้อมูลจะใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการลงข้อมูลทางเวชระเบียนในคอมพิวเตอร์ของกลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติด โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม 2561- ธันวาคม 2564 มีเกณฑ์การคัดเข้า และเกณฑ์การคัดออก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria)

1. เป็นผู้ป่วยจิตเวชที่สามารถวินิจฉัยจำแนกในสี่กลุ่มโรคทางจิตเวช คือ โรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) โรควิตกกังวล (Anxiety disorders) โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) และ โรคจิต (Psychotic disorders) และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นรายใหม่
2. มีการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนครบถ้วน

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. ประชากรที่มีปัญหาทางจิตใจซึ่งไม่สามารถวินิจฉัยจำแนกในสี่กลุ่มโรคทางจิตเวช
2. ผู้ป่วยที่มีการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนไม่ครบถ้วนตามตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

มีวิธีการลงบันทึกโดยนักสถิติ ซึ่งนักสถิติจะเป็นผู้นำเวชระเบียนที่ผ่านการลงวินิจฉัยโดยจิตแพทย์มาลงบันทึกในคอมพิวเตอร์โดยใช้เครื่องมือ ICD-10 เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และ ช่วงไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ซึ่งจะมีจิตแพทย์เป็นผู้ประเมินและลงการวินิจฉัย เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดจะมีการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมเฉพาะทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ mean \pm SD หรือ median

(min-max) และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยโดยใช้สถิติ Chi-square test

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโรคทางจิตเวชอุบัติใหม่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตระหว่างช่วงที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยแบ่งโรคทางจิตเวชอุบัติใหม่เป็น 4 กลุ่มโรค คือ โรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) โรควิตกกังวล (Anxiety disorders) โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) และโรคจิต (Psychotic disorders) อธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างได้ ดังต่อไปนี้

1. Mood disorders

โรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.7 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 61.6 พักอาศัยในเขตเมือง ร้อยละ 67.5 สถานภาพโสด ร้อยละ 72.1 และประกอบอาชีพลูกจ้างหรือรับราชการ ร้อยละ 64.3 ส่วนในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.0 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 66.9 พักอาศัยในเขตเมือง ร้อยละ 78.1 สถานะโสด ร้อยละ 66.4 และประกอบอาชีพอื่น ๆ (อาชีพอิสระ) ร้อยละ 50.8 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโรค Mood disorders

ตัวแปร	สถานการณ์			
	ก่อน COVID-19 (N=498)	%	ช่วง COVID-19 (N=708)	%
เพศ				
ชาย	166	33.3	248	35.0
หญิง	332	66.7	460	65.0
อายุ				
น้อยกว่า 40	307	61.6	474	66.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 40	191	38.4	234	33.1
ที่อยู่อาศัย				
ในเขตเมือง	336	67.5	553	78.1
นอกเขตเมือง	162	32.5	155	21.9
สถานภาพ				
โสด	359	72.1	470	66.4
สมรส	139	27.9	238	33.6
อาชีพ				
ลูกจ้างหรือรับราชการ	320	64.3	348	49.2
อื่น ๆ (อาชีพอิสระ)	178	35.7	360	50.8

2. Anxiety disorders

โรควิตกกังวล (Anxiety disorders) ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.9 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 57.9 พักอาศัยในเขตเมืองร้อยละ 73.1 สถานภาพโสด ร้อยละ 57.1 และประกอบอาชีพ

ลูกจ้างหรือรับราชการ ร้อยละ 68.2 ส่วนในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.3 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 55.8 พักอาศัยในเขตเมืองร้อยละ 74.9 สถานภาพโสด ร้อยละ 64.8 และประกอบอาชีพอื่น ๆ (อาชีพอิสระ) ร้อยละ 50.3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโรค Anxiety disorders

ตัวแปร	สถานการณ์			
	ก่อน COVID-19 (N=261)	%	ช่วง COVID-19 (N=199)	%
เพศ				
ชาย	102	39.1	83	41.7
หญิง	159	60.9	116	58.3
อายุ				
น้อยกว่า 40	151	57.9	111	55.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 40	110	42.1	88	44.2
ที่อยู่อาศัย				
ในเขตเมือง	190	73.1	149	74.9
นอกเขตเมือง	70	26.9	50	25.1
สถานภาพ				
โสด	149	57.1	129	64.8
สมรส	112	42.9	70	35.2
อาชีพ				
ลูกจ้างหรือรับราชการ	178	68.2	99	49.7
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	83	31.8	54.6	50.3

3. Substance use disorders

โรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 88.8 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 78.5 พักอาศัยในเขตเมืองร้อยละ 72.0 สถานภาพโสด ร้อยละ 71.1 และประกอบอาชีพลูกจ้างหรือรับราชการ ร้อยละ

54.2 ส่วนในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 87.6 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 73.4 พักอาศัยในเขตเมือง ร้อยละ 74.8 สถานภาพโสด ร้อยละ 57.7 และประกอบอาชีพอื่นๆ (อาชีพอิสระ) ร้อยละ 52.2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโรค Substance use disorders

ตัวแปร	สถานการณ์			
	ก่อน COVID-19 (N=349)	%	ช่วง COVID-19 (N=477)	%
เพศ				
ชาย	310	88.8	418	87.6
หญิง	39	11.2	59	12.4
อายุ				
น้อยกว่า 40	274	78.5	350	73.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 40	75	21.5	127	26.6
ที่อยู่อาศัย				
ในเขตเมือง	250	72.0	357	74.8
นอกเขตเมือง	97	28.0	120	25.2
สถานภาพ				
โสด	248	71.1	275	57.7
สมรส	101	28.9	202	42.3
อาชีพ				
ลูกจ้างหรือรับราชการ	189	54.2	228	47.8
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	160	45.8	249	52.2

4. Psychotic disorders

โรคจิต (Psychotic disorders) ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.4 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 60.8 พักอาศัยในเขตเมือง ร้อยละ 70.3 สถานภาพโสด ร้อยละ 68.5 และประกอบอาชีพลูกจ้างหรือรับราชการ ร้อยละ 60.4 ส่วน

ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.1 อายุต่ำกว่า 40 ร้อยละ 59.4 พักอาศัยในเขตเมือง ร้อยละ 66.9 สถานภาพโสด ร้อยละ 55.8 และประกอบอาชีพลูกจ้างหรือรับราชการ ร้อยละ 55.2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโรค Psychotic disorders

ตัวแปร	สถานการณ์			
	ก่อน COVID-19 (N=222)	%	ช่วง COVID-19 (N=163)	%
เพศ				
ชาย	143	64.4	98	60.1
หญิง	79	35.6	65	39.9
อายุ				
น้อยกว่า 40	135	60.8	97	59.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 40	87	39.2	66	40.5
ที่อยู่อาศัย				
ในเขตเมือง	156	70.3	109	66.9
นอกเขตเมือง	66	29.7	54	33.1
สถานภาพ				
โสด	152	68.5	91	55.8
สมรส	70	31.5	72	44.2
อาชีพ				
ลูกจ้างหรือรับราชการ	134	60.4	90	55.2
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	88	39.6	73	44.8

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบโรคทางจิตเวชอุบัติใหม่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ระหว่างช่วงที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และไม่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ตัวแปรด้านโรคทางจิตเวชทั้งสองช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ < 0.001 โดยช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 จำนวนผู้ป่วยโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) และโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) เพิ่มขึ้น ส่วนโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) และโรคจิต (Psychotic disorders) มีจำนวนลดลง ด้านเพศ

และอายุ พบว่า ทั้งสองช่วงไม่มีความแตกต่างกันด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ทั้งสองช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 โดยช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 จำนวนผู้ป่วยในเขตเมืองเพิ่มขึ้น ด้านสถานภาพ พบว่า ทั้งสองช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 โดยช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 สถานภาพสมรสเพิ่มขึ้น และด้านอาชีพ พบว่า ทั้งสองช่วงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ < 0.001 โดยช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 อาชีพลูกจ้างหรือรับราชการลดลง ส่วนอาชีพอื่น ๆ (อาชีพอิสระ) เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบโรคทางจิตเวชโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ระหว่างช่วงที่มีโรค COVID-19 และไม่มีโรค COVID-19

ตัวแปร	รวม (n= 2,877)		สถานการณ์				p-value
			ก่อน COVID-19 (n=1,330)		ช่วง COVID-19 (n=1,547)		
	n	%	n	%	n	%	
โรคทางด้านจิตเวช							
Mood disorders	1,206	41.9	498	37.4	708	45.8	< 0.001
Anxiety disorders	460	16.0	261	19.6	199	12.9	
Substance use disorders	826	28.7	349	26.2	477	30.8	
Psychotic disorders	385	13.4	222	16.7	163	10.5	
เพศ							
ชาย	1,568	54.5	721	54.2	847	54.8	0.400
หญิง	1,309	45.5	609	45.8	700	45.2	
อายุ (ปี)							
น้อยกว่า 40	1,899	66.0	867	65.2	1032	66.7	0.206
มากกว่าหรือเท่ากับ 40	978	34.0	463	34.8	515	33.3	
ที่อยู่อาศัย							
ในเขตเมือง	2100	73.1	932	70.2	1168	75.5	0.001
นอกเขตเมือง	774	26.9	395	29.8	379	24.5	
สถานภาพ							
โสด	1,873	65.1	908	68.3	965	62.4	0.001
สมรส	1,004	34.9	422	31.7	582	37.6	
อาชีพ							
ลูกจ้างหรือรับราชการ	1,586	55.1	821	61.7	765	49.5	< 0.001
อื่นๆ(อาชีพอิสระ)	1,291	44.9	509	38.3	782	50.5	

วิจารณ์

การศึกษานี้พบว่า ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 จำนวนผู้ป่วยโรคทางจิตเวชมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ไม่มีสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ornell F และคณะ⁽²⁾ ในประเทศบราซิล สำหรับโรคทางจิตเวชที่พบมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วง สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ของโรงพยาบาลวชิระภูเก็ตพบว่าสองอันดับแรก จะเป็นกลุ่มโรคอารมณ์

ผิดปกติ (Mood disorders) และโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) ซึ่งจะแตกต่างจากการศึกษาของ Zhang Z และคณะ⁽³⁾ ที่ศึกษาในประเทศจีน ซึ่งสองอันดับแรกจะเป็นโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) และโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) เหตุผลที่แตกต่างนี้อาจพิจารณาได้ถึงประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เนื่องจากภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวเมื่อมีสถานการณ์การระบาดโควิด-19 จึงส่งผลให้ประชากรที่ภูเก็ตมีผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตจำนวนมากหลายคนว่างงาน ขาดรายได้ ทำให้เกิดภาวะเครียด ส่งผลให้มีจำนวนผู้ป่วยกลุ่มโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) เพิ่มขึ้น เมื่อมีความเครียด หาทางออกไม่ได้ การใช้ยาเสพติดจึงเป็นทางออกที่ไว้ใช้บำบัดเพื่อให้ลืมปัญหา ทำให้จำนวนผู้ป่วยกลุ่มโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) เพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์การระบาดโควิด-19

โรคทางจิตเวชกลุ่มโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) และโรคจิต (Psychotic disorders) ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเหตุผลที่ทำให้สองกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่ลดลง สันนิษฐานได้ว่าจากจำนวนผู้ติดเชื้อสูงมากขึ้น และ ความเสี่ยงที่จะติดเชื้อเพิ่มมากขึ้นที่โรงพยาบาล ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มโรควิตกกังวล (Anxiety disorders) มีความกังวล และกลัวที่จะติดเชื้อ ทำให้เลือกที่จะไม่มาโรงพยาบาล ในช่วงเวลาที่มีการระบาด เช่นเดียวกับผู้ป่วยกลุ่มโรคจิต (Psychotic disorders) ซึ่งจะต้องมีคนดูแล และพามาโรงพยาบาล ในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 การมาโรงพยาบาลเป็นเรื่องที่มีความ

เสี่ยงที่จะติดเชื้อ ดังนั้นผู้ป่วยกลุ่มนี้จึงมีการรักษาผ่านทางโรงพยาบาลใกล้บ้าน หรือรับยาทางไปรษณีย์

ในส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่ออุบัติการณ์ของโรคทางจิตเวชในช่วงสถานการณ์การระบาดโควิด-19 พบว่าปัจจัยด้านสถานภาพ เช่น ปัจจัยการมีคู่สมรส และปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย เช่น พักอาศัยอยู่ในเมือง มีความเกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ป่วยจิตเวชในช่วงสถานการณ์การระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ NA jiang และคณะ⁽⁶⁾ อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับปัจจัยด้านอาชีพ ในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า อาชีพลูกจ้าง หรือรับราชการ มีแนวโน้มความเสี่ยง ที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ลดลง เมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ โดยแตกต่างจากการศึกษาของ Gonzalez Sanguino C และคณะ⁽⁷⁾ ประเทศสเปน ที่พบว่า อาชีพลูกจ้าง และรับราชการ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการด้านสุขภาพ จะมีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มากกว่าอาชีพอื่น ปัจจัยด้านอาชีพของงานวิจัยครั้งนี้ที่แตกต่างกับงานวิจัยก่อนหน้า อาจพิจารณาได้ถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความมั่นคงในด้านอาชีพ

ในประเทศไทย พบว่า อาชีพข้าราชการ ลูกจ้างประจำ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการด้านสุขภาพ เป็นงานที่มีความมั่นคงสูง ถึงแม้จะมีภาระงานที่หนักมากขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด-19 แต่ไม่ตกงาน ยังมีรายได้ต่อเดือนสม่ำเสมอ ซึ่งจะแตกต่างจากงานอิสระ ที่มีความไม่แน่นอน มีโอกาสขาดรายได้และว่างงานสูงจากการที่ไม่มีผู้จ้างในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้มีความเสี่ยงสูงต่อโรคทางจิตเวช เช่น โรควิตกกังวล โรค

ซึมเศร้า ทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิต ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ได้มากขึ้น

2. ปัจจัยด้านการว่างงาน ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด

อาชีพฟรีแลนซ์ งานอิสระ ตามที่ได้กล่าวข้างต้น มีโอกาสว่างงาน และ ขาดรายได้สูง จากการที่ไม่มีผู้ว่าจ้างในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้มีความเสี่ยงสูงต่อโรคทางจิตเวช เช่น โรควิตกกังวล โรคซึมเศร้า เมื่อมีอารมณ์เหล่านี้เกิดขึ้นหลายคนหันไปพึ่งยาเสพติด เพื่อช่วยทำให้ลืมปัญหาทางจิตใจเหล่านี้ เมื่อเสพยาเสพติดมากขึ้นก็จะมีปัญหาสุขภาพจิตที่เพิ่มมากขึ้นจากอิทธิพลของยาเสพติดในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้องมาบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลมากขึ้น จำนวนผู้ป่วยที่ใช้สารเสพติด และมีอาชีพฟรีแลนซ์ งานอิสระ จะเพิ่มมากขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด-19

สรุป

ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 จำนวนผู้ป่วยที่เป็นโรคทางจิตเวชของโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต มีจำนวน ที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ยังไม่มีสถานการณ์โควิด-19 โดยพบว่าโรคทางจิตเวชที่พบเป็นปัญหาเป็นผู้ป่วยในในกลุ่มโรคอารมณ์

ผิดปกติ (Mood disorders) และกลุ่มโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยทางด้านอาชีพ ปัจจัยด้านสถานภาพ และปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ให้ความรู้ความเข้าใจประชาชนเกี่ยวกับวิธีการดูแลรักษาสุขภาพจิตในช่วงสถานการณ์โควิด-19 วิธีการจัดการกับความเครียดที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า และ การใช้สารเสพติด

2. ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน สํารวจปัญหาในผู้ป่วยกลุ่มโรคอารมณ์ผิดปกติ (Mood disorders) และ กลุ่มโรคการใช้สารเสพติด (Substance use disorders) จัดกิจกรรมให้ความรู้ในชุมชนเกี่ยวกับวิธีการอยู่ร่วมกับผู้ป่วย และการดูแลผู้ป่วย แก้ไขปัญหา และพาผู้ป่วยมาพบแพทย์ ดูแลให้ทานยาสม่ำเสมอ

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยทางด้านอาชีพ ปัจจัยด้านสถานภาพ และ ปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่ต้องเฝ้าระวัง และจะต้องมีการประเมินโดยจิตแพทย์ในผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิตทุกราย เพื่อขจัดสิ่งกระตุ้นที่จะเป็นความเสี่ยงที่จะเกิดโรคทางจิตเวชได้

เอกสารอ้างอิง

1. Chekole YA, Abate SM. Global prevalence and determinants of mental health disorders during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Ann Med Surg* 2021;68:102634.
2. Ornell F, Schuch JB, Sordi AO, Kessler FHP. "Pandemic fear" and COVID-19: mental health burden and strategies. *Braz J Psychiatry* 2020;42(3):232-5.

3. Zhang Z, Feng Y, Song R, Yang D, Duan X. Prevalence of psychiatric diagnosis and related psychopathological symptoms among patients with COVID-19 during the second wave of the pandemic. *Global Health* 2021;17(1):44.
4. Dodge KA, Skinner AT, Godwin J, Bai Y, Lansford JE, Copeland WE, et al. Impact of the COVID-19 pandemic on substance use among adults without children, parents, and adolescents. *Addict Behav Rep* 2021;14:100388.
5. Hossain MM, Tasnim S, Sultana A, Faizah F, Mazumder H, Zou L, et al. Epidemiology of mental health problems in COVID-19: a review. *F1000Res* 2020;9:636.
6. Na Jiang SY-L, Kanit Pamanee, and Joko Sriyanto. Depression, Anxiety, and Stress During the COVID-19 Pandemic: Comparison Among Higher Education Students in Four Countries in the Asia-Pacific Region. *Journal of Population and Social Studies (JPSS)*. 2021.
7. Gonzalez-Sanguino C, Ausin B, Castellanos MA, Saiz J, Lopez-Gomez A, Ugidos C, et al. Mental health consequences during the initial stage of the 2020 Coronavirus pandemic (COVID-19) in Spain. *Brain Behav Immun* 2020;87:172-6.
8. Chinvararak C, Kerdcharoen N, Pruttithavorn W, Polruamngern N, Asawaroekwisoot T, Munsukpol W, et al. Mental health among healthcare workers during COVID-19 pandemic in Thailand. *PLoS One* 2022;17(5):e0268704.